Maastricht in Beeld

Het Conservatorium

70

april 2025

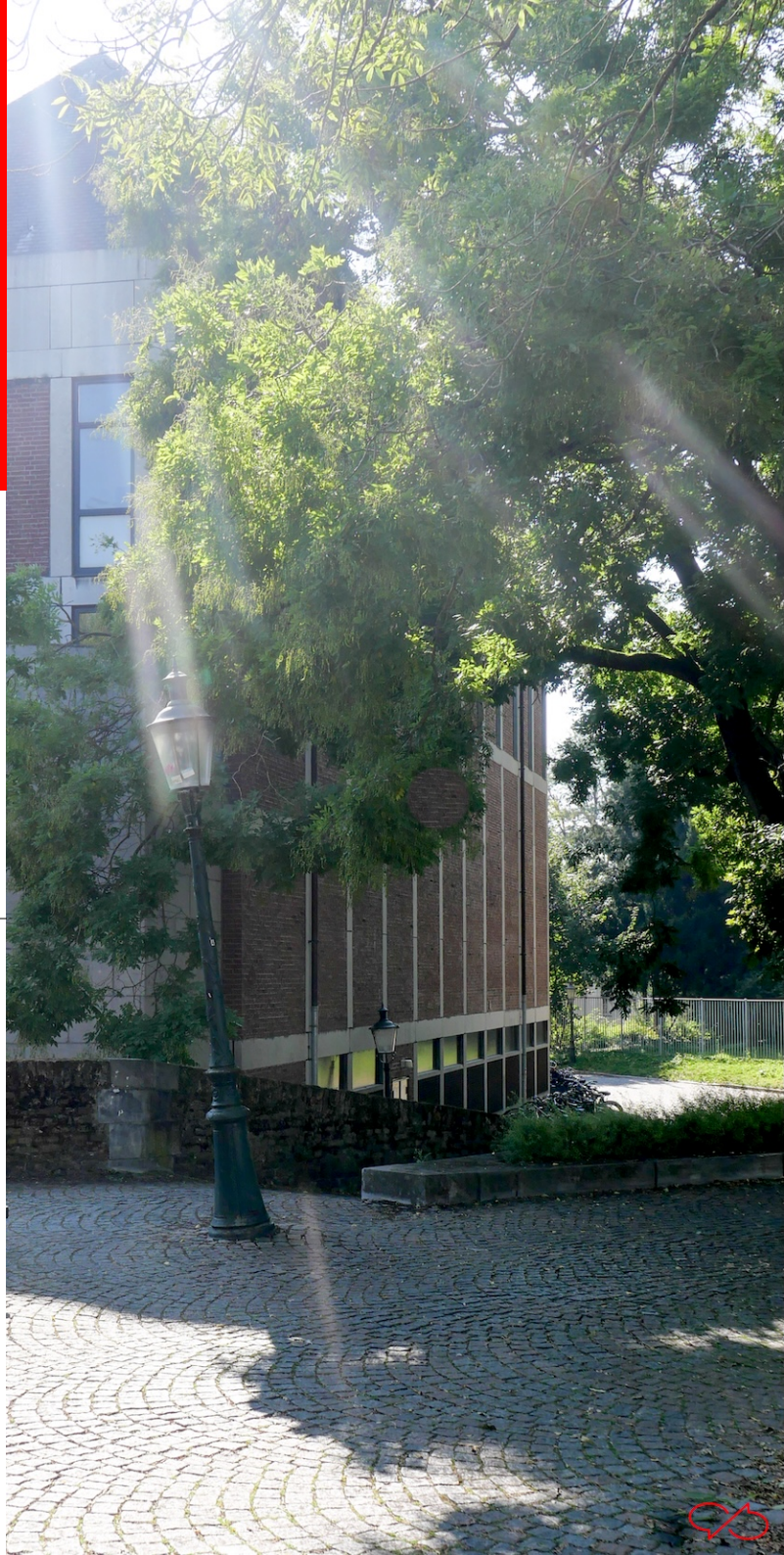

Het Conservatorium

Op 1 december 1882 richtte men in Maastricht de Stedelijk Muziekschool en het Maastrichts Stedelijk Orkest (MSO) op. Beide organisaties werden door de gemeente gesubsidieerd.

In 1924 was men toe aan beter muziekonderwijs en werd het Stedelijk Muzieklyceum opgericht.
Het Stedelijk Orkest zou in 1955 het Limburgs Symphonie Orkest (LSO) worden.

In 1956 werd het Muzieklyceum het Conservatorium Maastricht. Er was een nieuw gebouw nodig om het muziekonderwijs in onder te brengen. Op het grondplan van de bouwvallige Molen van Dolk in het Jekerkwartier, werd in 1961 de nieuwbouw geplaatst.

In 1980 werd de Muziekschool losgemaakt van het Conservatorium, het kreeg een eigen locatie.

En in 2013 ging het LSO op in philharmonie zuidnederland, dat heet tegenwoordig Philzuid.

Het conservatorium staat in het buitenland bekend als *Maastricht Academy of Music*.

Adres: Bonnenfantenstraat 15
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Conservatorium_Maastricht

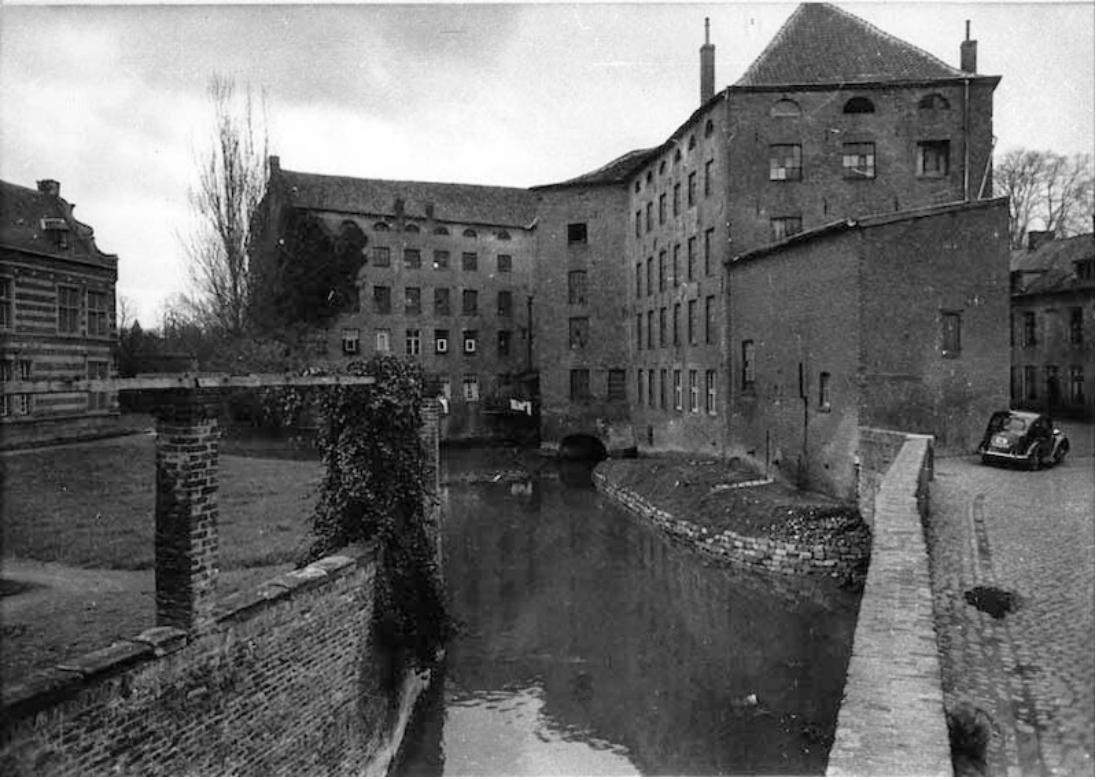

Foto: https://aldecaerte-maastricht.nl/de-molen-van-dolk/

De Molen van Dolk was oorspronkelijk een lakenfabriek, de eigenaar heette Jan Hanckar. De lakens waren geen beddenlakens, maar geweven wollen stof die veel voor kleding werd gebruikt. De wevers waren lakenwevers of gewantmakers en vollers bewerkten de stof zodat die wind- en waterdicht was en toch soepel bleef. Het kreeg daardoor een vervilt uiterlijk.

Het gebouw is genoemd naar Jacob Jacobzoon Dolk, eigenaar vanaf 1877. In 1959 verkocht nazaat Alice Marie Dolk het complex aan de gemeente Maastricht.

Architect Piet Dingemans baseerde zijn ontwerp op de traditionele Maaslandse renaissance, de pseudo-Maaslandse stijl. Kenmerken zijn een uitwendige beton-constructie opgevuld met rode baksteen en hoge daken. Mooi om te zien hoe de bouwvolumes overeen komen. Het gebouw is sinds 2017 rijks-monument: 532142.

De naam Conservatorium is afgeleid van het Latijnse woord *conservare* dat bewaren betekent. Hier worden muziek, muziektradities, muzikaliteit en vernieuwing bewaard en doorgegeven. Het doorgeven van het plezier in het musiceren, het ontdekken van de essentie van wat muziek is, het ontroerd raken, begeesterd raken door muziek.

Onderwijs in muziek heeft in de regio al heel lang aandacht. Zelfs in de 5de eeuw al maakte het deel uit van het toenmalige onderwijs. In de 11de eeuw waren er zangscholen, choralen, waar men kerkelijke liederen leerde zingen. Het Maastrichtse woord *kraölkes* (koorknapen) herinnert er nog aan. De kapittels van de Onze-Lieve-Vrouwe en die van Sint-Servaas hadden zulke zangscholen. Toen de kapittels in 1794 door de Fransen werden opgeheven, verdwenen ook de zangscholen.

In de 19de eeuw waren er verschillende initiatieven om het muziekonderwijs weer op poten te zetten, maar die gingen allemaal na een paar jaar al verloren. Er waren wel muziekgezelschappen en die leidden hun eigen muzikanten op, het niveau was niet hoog. Een instrument leren bespelen is echt iets anders dan muziekonderwijs.

Het zanggezelschap Polyhymnia werd in 1881 opgericht, daaruit ontstond in 1883 de Mastreechter Staar.

De muziekschool van de Société d'Harmonie uit 1844 deed het een tijdje goed, het kreeg in 1846 het predicaat Koninklijk. Maar het stopte in 1862.

In 1873 werd tenslotte de Algemeene Muziekvereeniging opgericht, gesubsidieerd door de gemeente. Dit was de voorloper van de Stedelijke Muziekschool en het Maastrichts Stedelijk Orkest. Men stelde in 1883 musicus Otto Wolf uit Duitsland aan als directeur en dirigent, zo kwam de leiding in handen van een professional. Hij stelde vijf muziekdocenten aan: Erich Ender uit Leignitz in Silezië voor lessen viool, altviool en contrabas, de Maastrichtenaar Ernest Adolphe Ludewig als docent cello; Frans Lambert als docent solfège, hij was ook muziekbewaarder en boekhouder; musicus Anton Frömmig uit Keulen als docent houten blaasinstrumenten; de Luikenaar Alphonse Barb voor de koperblazers. De muziekcultuur in Maastricht leefde op.

Rond 1909 moest men op zoek naar goede en permanente huisvesting voor de opleiding en een concertzaal, maar dat bleek te duur. Rond 1920 onderzocht men herbestemming van panden. Het werd in 1924 het gebouw van de School voor Betalende Meisjes aan de Lenculenstraat nummer 31. Zie foto links.

Natuurlijk kwamen er veel meer directeuren, dirigenten en docenten. Dirigent Henri Hermans, bijvoorbeeld. Hij maakte tussen 1915 en 1947 het Maastrichtse muziekonderwijs groot. Er is in de stad een park naar hem genoemd, daar staat het beeld van een dame met een hand aan haar oor. Zie foto rechts.

Deze foto laat de leraren zien van de Stedelijke Muziekschool en het Stedelijke Muziek Lyceum in het pand Lenculenstraat 31, het is 1933. Van links naar rechts staand: M. Tijssens, J. Landheer, J. Beks, J. Soons, L. Dreissen, K. Haak en G. Moes. Zittend: Mej. J. Hermans, Mej. Goovaerts, en de heren Alphons Crolla, onderdirecteur P. Bovy, en B. Franssen. Twaalf personeelsleden, al is de directeur er niet bij. Fotograaf onbekend, fotocollectie GAM, nummer 22685.

In 2025 werken er zo'n 175 personeelsleden, de meesten als specialist in muziek of instrument. Velen zijn ook verbonden aan andere instellingen. En er is samenwerking met de conservatoria van Keulen, Aken en Luik.

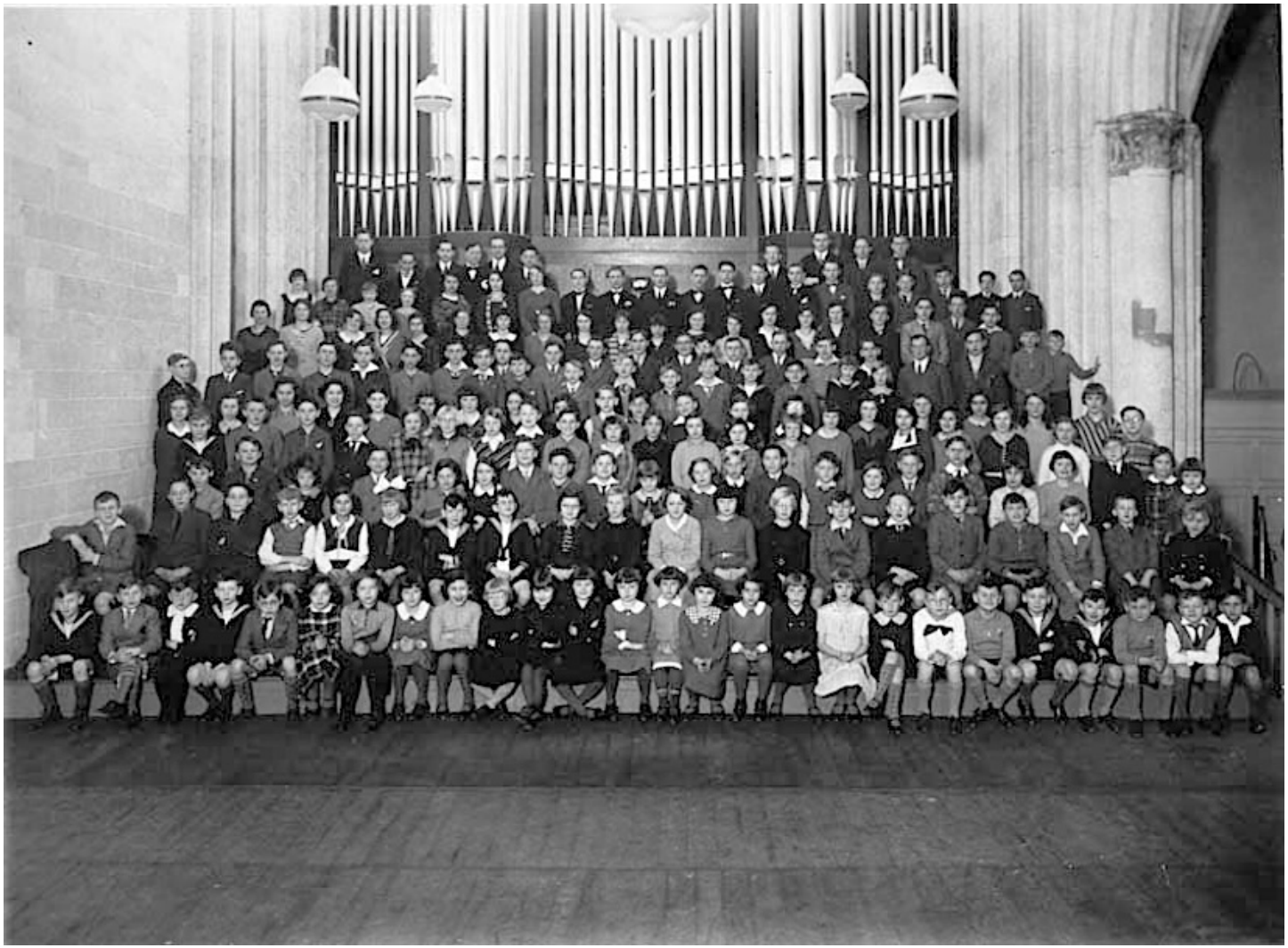

In 1933 werden (alle) leerlingen van de muziekschool gefotografeerd in de Dominicanerkerk. Op de voorgrond de jongsten, op de achtergrond de oudere leerlingen. Het orgel was een concertorgel dat in 1930 gebouwd was door de Gebroeders Vermeulen uit Weert. Dat orgel is later naar de Sint-Antonius van Paduakerk in Scharn overgebracht.

Fotograaf onbekend, fotocollectie GAM, nummer 14516.

Vanaf 1936 was Alphons Crolla directeur. De muziekschool en het Conservatorium vormden in die tijd nog een geheel, dat zou tot 1979 zo blijven. In 2025 was het aantal studenten tussen 450 en 500. 75 % van hen komt uit het buitenland.

De huisvesting bleef een groot probleem. De economische crisis in de jaren 30 had tot gevolg dat het aantal leerlingen flink terugliep en tijdens de oorlog werd het gebouw verschillende keren gevorderd waardoor er geen les kon worden gegeven. Men moest uitwijken naar de Cellebroederskapel en naar het Natuurhistorisch museum. Na de bevrijding name het leerlingenaantal weer flink toe: 1100 inschrijvingen.

Directeur Crolla lukte het om de kwaliteit van de opleiding en de uitstraling flink te verbeteren. Beleidsmakers in Den Haag raakten er van overtuigd dat Maastricht een conservatorium zou moeten krijgen. Dat zou in 1956 gebeuren.

Crolla werd in 1958 opgevolgd door Willem Hijstek, die werd directeur van de muziekschool en het conservatorium (in oprichting). Hij moest zorgen voor een verdere professionalisering: het ontwikkelen van leerplannen en het zorgen voor betere huisvesting.

Het Conservatorium en de muziekschool konden in 1965 in het nieuwe pand. Een gebouw van vier verdiepingen, ruimte voor 250 studenten van het Conservatorium en 600 tot 700 leerlingen van de muziekschool, 40 klaslokalen, lokalen voor individueel onderwijs, bibliotheek, een concertzaal met 400 plaatsen, een aula, opnamestudio, kantine en personeelsruimten. Er was al snel plaatsgebrek.

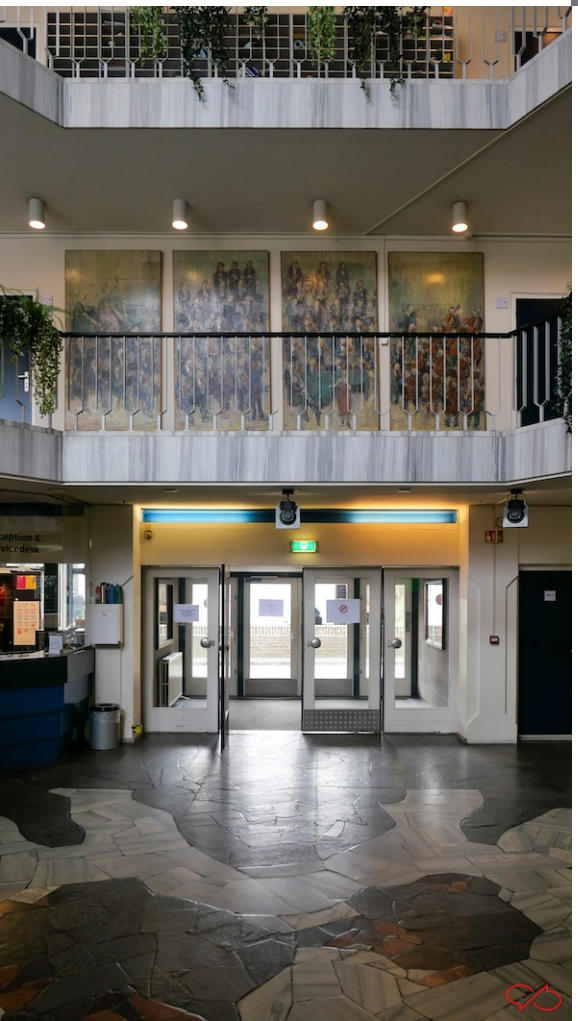

Het betekende dat er geen plaats meer was voor de muziekschool. In 1969 werd een deel afgesplitst en werd de muziekschool verspreid over verschillende plekken in de stad: Lenculenstraat, Professor Pieter Willemstraat, het Generaalshuis, Bouillonstraat. Willem Hijstek ging in 1979 met pensioen en er was geen oplossing. In 1980 werden Conservatorium en muziekschool gescheiden. In 1983 kreeg de muziekschool een eigen gebouw: het voormalige klooster van de Franciscanessen aan de Sint-Maartens-poort. Het complex bestaat uit een schoolgebouw uit 1916 aan de kant van de Maas en het kloostergebouw daarachter uit 1932. De muziekschool had lang de naam Kumulus.
Daarmee was het Conservatorium een zelfstandige opleiding geworden. En die draaide prima mee met de 'Hochschule für Musik' in Aken en het 'Conservatoire de Liège'.

Op de foto helemaal links zien we het gebouw van het Conservatorium en dat van het Natuurhistorisch Museum. De ene in pseudo-Maaslandse stijl, de andere in pure Maaslandse stijl. We zien de bouw in lagen opgevuld met balksteen en de omkaderde ramen.

Op deze pagina de centrale hal in het gebouw met op de eerste verdieping een vierluik van een orkest met dirigent en zangeres.

In de vloer van de hal ligt een mozaïek van marmer en lichtgrijs cristallino gemaakt door Harry Schoonbrood. Er zijn wat zwarte en rode accenten. Het is een non-figuratieve voorstelling. Er is waarschijnlijk geen bezwaar tegen om er spelende vingers in te zien. Boven de ingang een fries met een reliëf met verwijzingen naar muziekinstrumenten. Gemaakt door Frans Timmermans.

Binnen ademt het gebouw een prettige jaren 60 sfeer. De balustrades met zwarte kunststof leuning hebben de vorm van stemvorken en de treden en vloeren zijn van zwarte natuursteen. Simpele gestucte wanden in een lichte kleur. Vriendelijk en functioneel. Omdat het grondvlak van het gebouw zo onregelmatig is rondom een ongelijkzijdige zeshoek, is het trapportaal erg verrassend. Het wentelt rond een driehoekige basis.

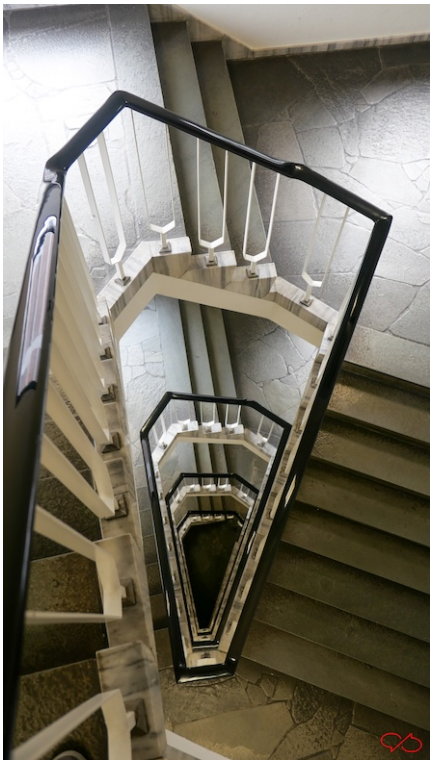

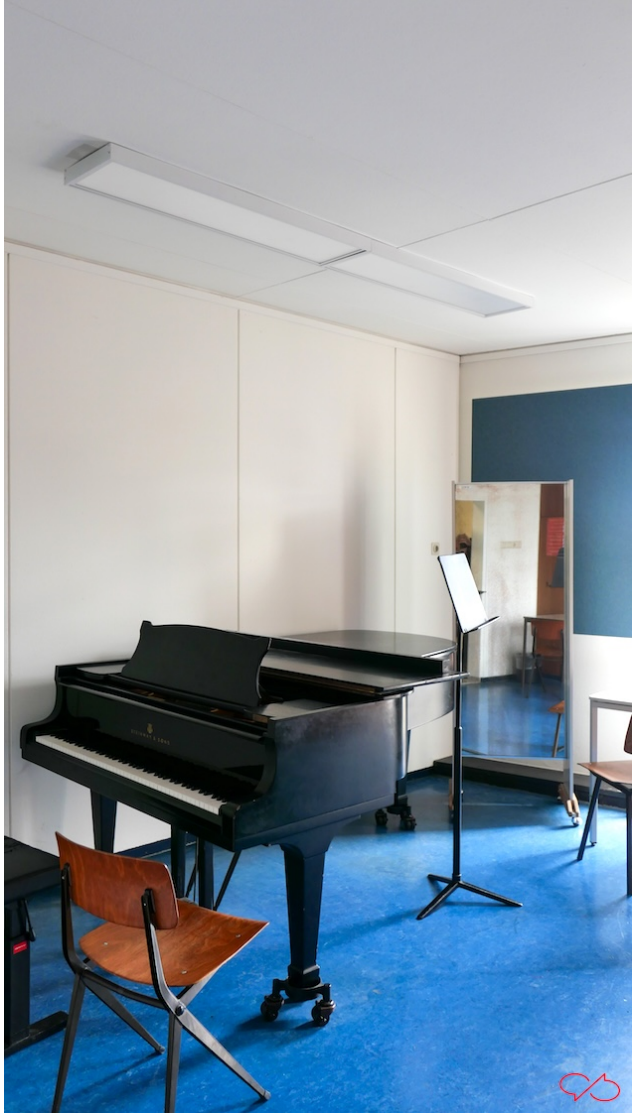

De lokalen zijn sober en functioneel. Er staan instrumenten, maar ook grote spiegels. Die zijn om te leren letten op de juiste houding. Achter het instrument (zit recht!) en om te wennen aan het beeld dat anderen zien tijdens uitvoeringen en concerten. Dat is beter voor het zelfvertrouwen en voor de concentratie. De musicus hoeft zich immers niet meer af te vragen of hij wel goed overkomt.

Overal zijn instrumenten. Ook bijzondere als de Chinese gongs rechtsboven of het clavecimbel rechtsonder. Het orgel staat in de Willem Hijstek concertzaal.

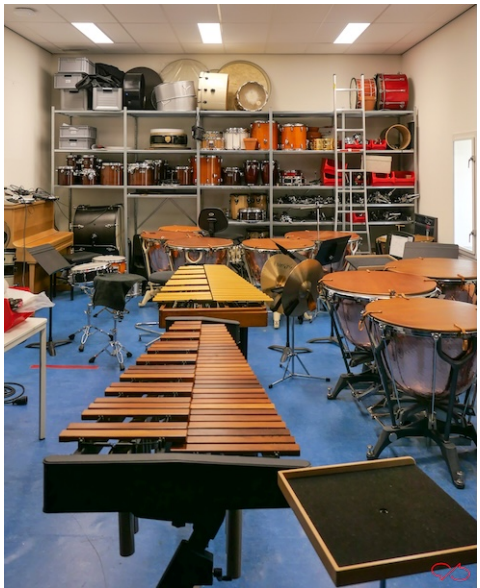

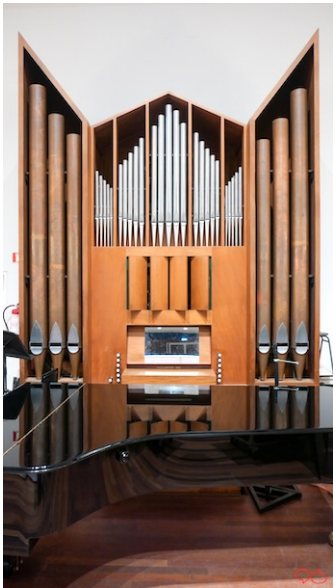

Kazuma Hashimoto is een pianist uit Japan. Hij studeerde aan het Senzoku Gakuen College of Music in Kawasaki in Japan en haalde daar zijn Master. Hij wilde per se naar het Conservatorium in Maastricht om les te krijgen van de docenten: professor Joop Celis en Willem Brons (Amsterdam).

Laat dit eens tot u doordringen. Een student wil les krijgen van twee docenten en gaat daarvoor naar de andere kant van de wereld om daar een paar jaar te wonen en te studeren. Dat zegt iets over de gedrevenheid van Kazuma, de kwaliteit van de docenten en de opleiding en over de internationale bekendheid van ons Conservatorium.

Rechts zien we een wandkleed van Charles Eyck met daarop een musicerende engel boven de stad Maastricht. Applicatie van stoffen en weefsels.

Op de voorgrond twee vleugels van Steinway & Sons. Het Conservatorium is een *All-Steinway School*. Meer dan 90% van de vleugels is afkomstig van de firma Steinway. Ook wereldtop.

Ik klopte op een deur waar ik vioolmuziek hoorde en vroeg of ik een foto mocht maken. Dat mocht, maar de studentes wilden wel al spelend op de foto. Het stuk was 20ste eeuwse atonale muziek, muziek zonder vaste melodie; abstracte muziek. Het is moeilijk spelen, het enige houvast is de partituur. Het vraagt heel veel concentratie en communicatie met de andere musici, ze kijken vaak naar elkaar. Het drieluik aan de muur is van Sacha van der Meijde, april 1999.

Conservatorium
Maastricht

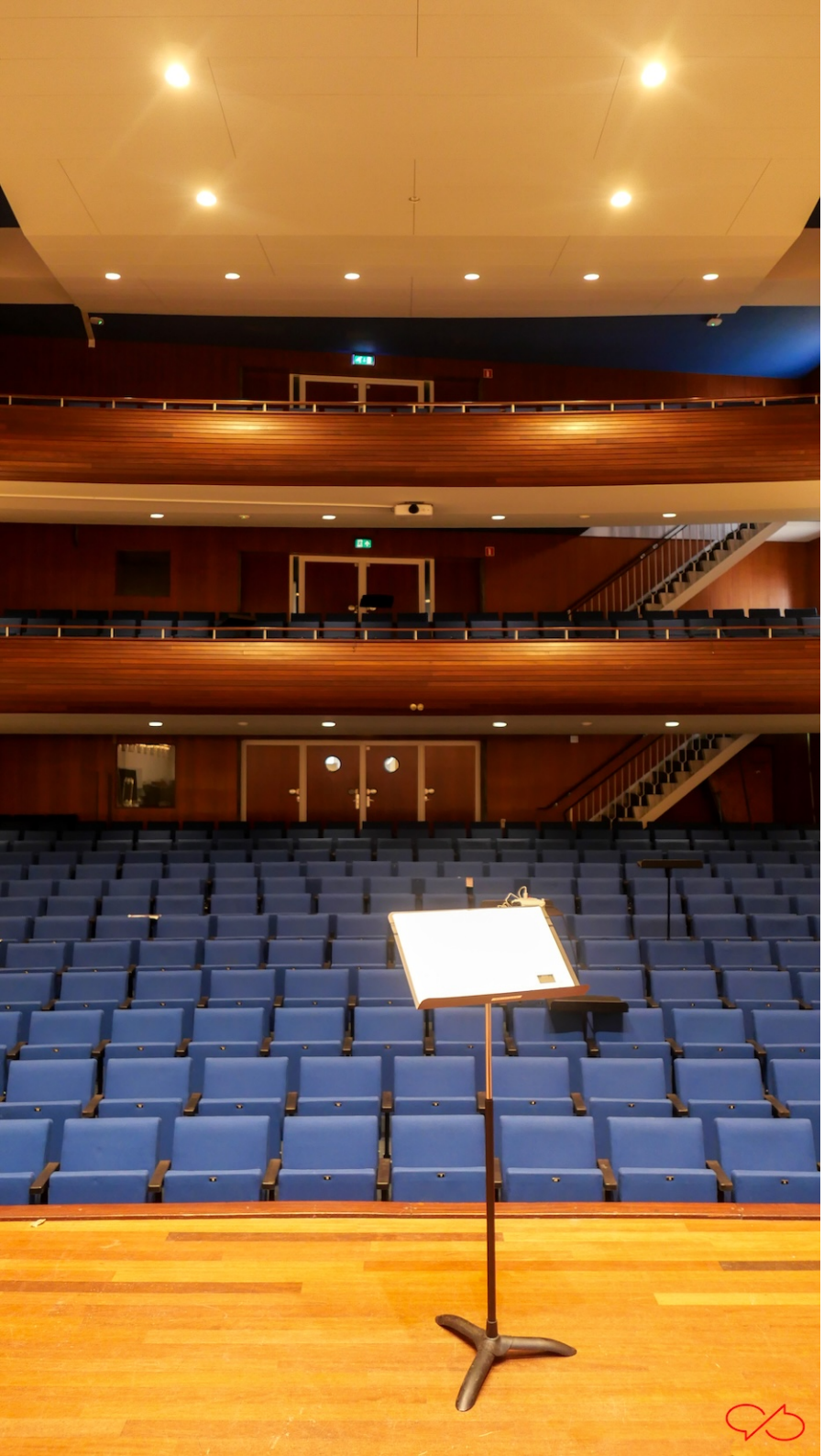

De Willem Hijstekzaal. Het is een van de twee concertzalen, de andere is de Matty Niëlzaal, zie verder.

De zalen zijn voorzien van PA-systemen, volledig uitgeruste audiosystemen om geluid, zang en instrument te versterken. Verder lichtinstallaties en professionele opnameapparatuur. De akoestiek is voortreffelijk. En er staan Steinway piano's. Er is plaats voor 425 bezoekers.

Willem Hijstek (Nijmegen 1914-Maastricht 1982) was muziekpedagoog, pianist, organist en muziektheoreticus. Voor hij in Maastricht aan de slag ging, had hij als musicus, docent, dirigent en directeur in verschillende steden zijn sporen al verdiend.

Toen werd hij in 1958 directeur van het Conservatorium, de Toneelschool en de Stedelijke Muziekschool. Hij zou tot 1979 blijven. Onder zijn directeurschap werd dit gebouw gerealiseerd. Zijn veelzijdigheid, visie, gedrevenheid, vernieuwingsdrang worden nog altijd gewaardeerd.

Na Willem Hijstek waren Hans Besselink, 1979-1989, Harry Custers, 1988-2003, Harrie van den Elsen, 2003-2011, en Jan Rademakers 2011-directeur.

De Matty Niëlzaal is een kleine gehoorzaal, genoemd naar Jozef Mathieu Niël, componist, pianist en muziekpedagoog.

Matty Niël werd in 1918 in Maastricht geboren. Hij wilde op jonge leeftijd al componist worden. Na het gymnasium studeerde hij piano bij Louis Closson en orgel bij Charles Hens aan het Koninklijk Conservatorium Luik. Daarna ging hij naar Amsterdam om les te krijgen van pianist Alexander Borovski en compositielessen bij Henk Badings. Vervolgens ging hij naar Wenen om de twaalftoonsmuziek te leren bij Anton Webern. En naar Parijs voor lessen compositie bij Olivier Messiaen en lessen contrapunt bij Daniel-Lesur. Hij kwam na de bevrijding terug naar Limburg en werd beroepsmusicus.

Zijn oudste werk heeft hij gemaakt in 1942 en zijn oeuvre bevat zo'n 178 stukken. Hij schreef kamermuziek, werken voor piano of orgel, koor- en vocale muziek, cantates en missen, en een avondvullende opera Wege (1978). En hij bewerkte stukken van Bach, Schubert, Von Glück en Webern.

Hij gaf les aan de muziekscholen van Sittard en Heerlen en hij doceerde van 1964 tot 1978 compositie en muziektheorie aan het Conservatorium Maastricht. En natuurlijk trad hij op als dirigent en pianist. Hij stierf in 1989.

Een uitgebreide levensbeschrijving op: https://webshop.donemus.nl/action/front/composer/Niël%2C+Matty, zie ook de Stichting Matty Niël: https://mattynielcomposer.nl

Op allerlei manieren wordt het de studenten naar de zin gemaakt. Met een prettige leeromgeving met gezellige zitjes, foto's van musicerende studenten aan de muur, een restaurant en plaatsen om te chillen. Het is niet alleen een plaats voor studie, maar ook van contact. En dat is vooral belangrijk voor hen die van ver gekomen zijn. Als medicijn tegen eenzaamheid.

De opleiding bestaat uit Klassiek, Jazz en Docent Muziek. Die hebben alledrie een programma voor jongeren (8 tot 18), bachelor en master. Klassiek en Jazz hebben daarbij nog een verrijkingsprogramma voor hen die afgestudeerd zijn, zodat ze zich nog verder kunnen bekwamen.

De opleiding Klassiek wordt uitgevoerd aan de Bonnefantenstraat, de opleidingen Jazz en Docent aan de Franciscus Romanusweg.

Meer informatie op: https://www.conservatoriummaastricht.nl/

Tot slot een boodschap van Hans Besselink, oud-directeur, aan de politiek. In een interview uit 1986 zei hij: '*Als je een cirkel rond Den Haag trekt, ligt de helft daarvan in zee. Als je hetzelfde doet rond Maastricht dan vallen Luik, Brussel, Aken, Keulen en Düsseldorf allemaal binnen die cirkel. Daarom is de opleiding hier meer internationaal gericht.*' De boodschap is nog steeds actueel.

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom Classic 14.0.1
Opmaak: Apple Pages 14.4
Font: Odile Light van Kontour
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele